

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Iechyd Cyhoeddus
Cymru
Public Health
Wales

Rhif Cyfeirnod: ICC10/TP12

Rhif Fersiwn: 2

Dyddiad adolygu nesaf: Mehefin
2026

Y WEITHDREFN LLITHRO, BAGLU A CHWYMPO

Mae'r Ddeddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith etc. (1974) yn ei gwneud yn ofynnol i gyflogwyr werthuso a rheoli risgiau, y gallai cyflogeion ac eraill gael eu hamlygu iddynt. Mae hyn yn cynnwys risgiau posibl o'r peryglon sy'n bresennol yn yr amgylchedd ffisegol a allai achosi i berson lithro, baglu neu gwympo.

Mae'r Weithdrefn hon yn amlinellu risgiau posibl llithro, baglu a chwympo i gyflogeion, defnyddwyr gwasanaeth ac yn y blaen, ar safleoedd Iechyd Cyhoeddus Cymru. Mae'n edrych ar asesiadau risg a chyfrifoldebau cyflogeion yn yr Ymddiriedolaeth.

Mae'r Weithdrefn hon yn amlinellu gofyniad yr Ymddiriedolaeth i asesu'r risgiau sy'n gysylltiedig â llithro, baglu a chwympo ac i wneud darpariaeth ar gyfer rheolaethau addas sydd wedi'u cynllunio i ddileu neu leihau'r risg o niwed rhag digwydd.

Gweithdrefnau a Dogfennau Rheoli Ysgrifenedig Ategol

Mae'r Weithdrefn hon yn cefnogi'r Polisi Iechyd a Diogelwch, y Polisi Amodau Tywydd Garw/Darparu Trafnidiaeth, y Polisi Rheoli Heintiau, y Weithdrefn Gweithio ar eich Pen eich Hun, y Weithdrefn Rheoli Contractwyr a'r Polisi a'r Weithdrefn Rheoli Gwastraff.

Cwmpas

Mae'r weithdrefn hon ac unrhyw drefniadau a wneir oddi tani yn berthnasol i:

- Pob person a gyflogir neu sy'n ymgysylltu ag Iechyd Cyhoeddus Cymru, gan gynnwys cyrff cynnal, gweithwyr rhan amser, gweithwyr dros dro ac asiantaeth, y rhai â contractau anrhydeddus a'r rhai sy'n ymgysylltu ag Uned Cydweithrediaeth Iechyd ac Uned Cyflenwi Cyllid GIG Cymru.
- Pob contractwr, defnyddiwr gwasanaeth, ymwelydd a gwirfoddolwr.

**Asesiad o'r Effaith
ar Gydraddoldeb,
Iechyd a'r Gymraeg**

Cwblhawyd Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb ac Iechyd.

**Cymeradwywyd
Gan**

Y Grŵp Iechyd a Diogelwch

**Dyddiad
Cymeradwyo**

27/06/2023

Dyddiad Adolygu	24/03/2023
Dyddiad Cyhoeddi:	11/10/23
Cyfarwyddwr Gweithredol/ Cyfarwyddwr Atebol	Huw George, Dirprwy Brif Weithredwr, Cyfarwyddwr Gweithredol Cyllid a Gweithrediadau.
Awdur/Awduron	Chris Orr, Pennaeth Ystadau ac Iechyd a Diogelwch a Scott Thomas, Cynghorydd Iechyd a Diogelwch

Ymwadiad

Os bydd dyddiad adolygu'r ddogfen hon wedi mynd heibio, gwnewch yn siŵr eich bod yn defnyddio'r fersiwn ddiweddaraf, naill ai drwy gysylltu ag awdur y ddogfen neu'r adran [Llywodraethiant Corfforaethol](#).

Crynodeb o'r adolygiadau/diwygiadau			
Rhif y Fersiwn	Dyddiad Cymeradw yo'r Adolygiad	Dyddiad Cyhoeddi	Crynodeb o'r Diwygiadau
2	27/06/23	11/10/23	- Ehangu'r rhai o fewn cwmplas y Weithdrefn - Diweddarau'r adran amcanion - Diweddarau'r adran ar gyfrifoldebau i gynnwys rolau penodol yn yr Ymddiriedolaeth - Diwygio'r adran hyfforddiant - Ychwanegu'r adran gweithio ar uchder - Diweddarau'r adran monitro cydymffurfiaeth i gynnwys cyfeiriad at yr archwiliadau iechyd a diogelwch - Ychwanegu adran Cadw ac Archifo - Diweddarau'r adran diffyg cydymffurfiaeth - Ychwanegu adran arweiniad a chyfeiriadau
1	10/09/19	25/11/19	Gweithdrefn newydd

Cynnwys

Cyflwyniad	4
Nodau'r Weithdrefn	4
Amcanion	5
Rolau a Chyfrifoldebau	5
Hyfforddiant	7
Asesu Risg	8
Gweithio ar Uchder	9
Cadw Cofnodion	9
Monitro Cydymffurfiaeth	9
Ar ôl Llithro, Baglu neu Gwympo	10
Cadw ac Archifo	10
Diffyg Cydymffurfiaeth â'r Weithdrefn	10
Arweiniad a Chyfeiriadau	11
Atodiad 1- Diffiniadau	12
Atodiad 2- Achosion ac Atal Llithro a Baglu	13

1 Cyflwyniad

Mae gan yr Ymddiriedolaeth rwymedigaethau statudol o dan Ddeddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith etc., 1974 i sicrhau amgylchedd gweithio diogel. Mae Rheoliadau'r Gweithle (Iechyd, Diogelwch a Lles), yn ei gwneud yn ofynnol i unrhyw arwyneb llawr fod yn addas i'w ddiben a'i fod yn rhydd o beryglon neu rwystrau, a allai achosi i berson lithro, baglu a chwympo.

Mae'r Weithdrefn hon yn berthnasol i bob cyflogai (parhaol, dros dro, asiantaeth neu locwm), ymwelydd ac unrhyw berson arall sy'n ymweld â'r Ymddiriedolaeth, mewn amgylcheddau clinigol ac anghlinigol ac mae'n berthnasol i bob safle o dan reolaeth yr Ymddiriedolaeth.

Mae'r Ymddiriedolaeth yn ymrwymedig i atal neu leihau'r risg o lithro, baglu a chwympo o i unrhyw un sy'n ymweld neu sy'n defnyddio ein safleoedd. Ceisia wneud hynny drwy:

- darparu amgylchedd gwaith diogel sy'n rhydd o beryglon sy'n cyfrannu at gwympiadau, i'r graddau y mae'n rhesymol ymarferol
- sicrhau bod unrhyw beryglon llithro a baglu yn y gweithle yn cael eu nodi, yr adroddir arnynt a'u hunioni
- sicrhau, pan fydd diffygion wedi'u nodi, bod asesiadau risg a chynlluniau gweithredu lleihau risg priodol ar waith er mwyn lleihau cwympiadau a sicrhau bod egwyddorion arfer gorau'n cael eu gweithredu

Prif achosion llithro, baglu a chwympo sy'n cael eu hadrodd ar wefan yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch yw rhwystrau ar rodfeydd ac arwynebeddau anwastad.

Mae'r Weithdrefn hon yn amlinellu gofyniad yr Ymddiriedolaeth i asesu'r risgiau sy'n gysylltiedig â llithro, baglu a chwympo ac i ddarparu rheolaethau addas a ddyluniwyd i ddileu neu leihau'r risg o niwed rhag digwydd.

2 Nodau'r Weithdrefn

Nod y weithdrefn hon yw nodi'r mesurau sydd eu hangen i sicrhau bod y risgiau o lithro, baglu a chwympo yn y gweithle yn cael eu nodi a bod mesurau rheoli priodol ar waith i leihau'r risg o ddigwyddiadau.

Mae diffiniadau o lithro, baglu a chwympo wedi'u cynnwys yn Atodiad 1.

3 Amcanion

Prif amcan y weithdrefn hon yw sicrhau bod gan yr Ymddiriedolaeth drefniadau clir a diffiniedig ar waith ar gyfer:

- Nodi peryglon llithro, baglu a chwympo
- Cynnal asesiadau risg addas a digonol ar beryglon llithro, baglu a chwympo
- Adolygu'r asesiadau risg hynny'n rheolaidd
- Rheoli'r risgiau hyn o beryglon llithro, baglu a chwympo

4 Rolau a Chyfrifoldebau

Prif Weithredwr

Mae gan y Prif Weithredwr atebolrwydd penodol i sicrhau bod cyfrifoldebau dros Iechyd a Diogelwch, gan gynnwys rheoli llithro, baglu a chwympo'n cael eu neilltuo, eu derbyn a'u rheoli'n effeithiol ar bob lefel yn yr Ymddiriedolaeth, yn gyson ag arfer da. Mae'r ddyletswydd hon wedi'i dirprwyo i'r Dirprwy Brif Weithredwr/Cyfarwyddwr Gweithrediadau a Chyllid.

Dirprwy Brif Weithredwr/Cyfarwyddwr Gweithrediadau a Chyllid

Mae gan y Dirprwy Brif Weithredwr/Cyfarwyddwr Gweithrediadau a Chyllid gyfrifoldeb dirprwyedig dros weithredu, rheoli a monitro'r weithdrefn hon yn llwyddiannus.

Pennaeth Ystadau, Iechyd a Diogelwch

Mae'r Pennaeth Ystadau, Iechyd a Diogelwch yn gyfrifol am sicrhau bod y safleoedd y mae'r Ymddiriedolaeth yn gyfrifol amdanynt yn ddiogel ac nad ydynt yn cyflwyno perygl i staff yr Ymddiriedolaeth ac eraill sy'n defnyddio'r safleoedd. Mae hyn yn cynnwys cynnal a chadw safleoedd yr Ymddiriedolaeth yn ddiogel, er mwyn lleihau'r risg o anaf o lithro, baglu a chwympo.

Y Pennaeth Ystadau, Iechyd a Diogelwch sy'n gyfrifol am sicrhau bod contractwyr yn gweithio mewn dull diogel y cytunwyd arno sy'n osgoi achosi peryglon llithro, baglu a chwympo a allai greu risg i'w hunain ac i eraill.

Mae'n rhaid defnyddio dulliau glanhau addas mewn safleoedd ac nad ydynt yn creu risgiau ychwanegol. Mae rhai o'r dyletswyddau uchod wedi'u dirprwyo i reolwyr eraill yn y Tîm Cyfleusterau a Diogelwch Ystadau.

Cynghorydd a Rheolwyr Iechyd a Diogelwch

Bydd y Cynghorydd a'r Rheolwyr Iechyd a Diogelwch yn cynorthwyo'r Ymddiriedolaeth i ymgymryd â'r mesurau sydd eu hangen i gydymffurfio â'r darpariaethau statudol perthnasol yn unol â'r Ddeddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith a Rheoli Rheoliadau Iechyd a Diogelwch. Bydd hyn yn cynnwys darparu gwybodaeth a chynghor perthnasol ar iechyd a diogelwch ac adolygiad o'r polisi hwn.

Mae'r Cynghorydd Iechyd a Diogelwch hefyd yn gyfrifol am ddarparu adroddiadau ar bob achos o gwmpo yn y gweithle i'w trafod a'u hystyried gan y Grŵp Iechyd a Diogelwch.

Grŵp Iechyd a Diogelwch

Mae'r Grŵp Iechyd a Diogelwch yn gyfrifol am:

- Pennu'r nodau a'r targedau strategol ar gyfer lleihau achosion o lithro, baglu a chwympo yn y gweithle
- Monitro pob damwain, digwyddiad a digwyddiadau y bu ond y dim iddynt ddigwydd i staff, gan gynnwys y digwyddiadau a'r hawliadau hynny sy'n gysylltiedig â lithro, baglu a chwympo
- Uwchgyfeirio risgiau i'w trafod a'u cynnwys o bosibl ar y gofrestr risg briodol

Rheolwyr a Goruchwylwyr

Mae pob rheolwr yn gyfrifol am sicrhau bod eu staff yn darllen, deall ac yn glynu wrth y weithdrefn hon. Yn ogystal, mae ganddynt gyfrifoldeb penodol i sicrhau bod:

- Unrhyw beryglon llithro, baglu a chwympo posibl yn eu meysydd cyfrifoldeb neu reolaeth yn cael eu nodi
- Unrhyw asesiadau risg gofynnol ar gyfer cwympiadau neu gwympadau o uchder yn cael eu cynnal
- Mesurau i reoli unrhyw risgiau a nodwyd yn cael eu gweithredu ar unwaith
- Unrhyw risgiau na ellir gweithredu neu reoli'r rheolaethau ar unwaith yn lleol yn cael eu hadlewyrchu ar DATIX hyd nes y bydd y rheolaethau yn weithredol

- Offer yn cael ei symud ar unwaith os ystyrir nad yw'n ddiogel neu'n addas i'r diben
- Unrhyw gamau gweithredu a nodwyd yn sgil digwyddiadau cwympo neu gwympiadau y bu ond y dim iddynt ddigwydd yn cael eu gweithredu
- Mae'r holl eitemau'n cael eu storio mewn ardaloedd dynodedig
- Eu bod yn codi ymwybyddiaeth mewn cysylltiad â rheoli llithro, baglu a chwympo
- Nodi gofynion hyfforddiant ar draws eu maes ymarfer yn unol â'r Dadansoddiad o Anghenion Hyfforddiant a sicrhau bod staff yn cwblhau'r hyfforddiant gofynnol.

Pob Aelod o Staff

Mae gan bob aelod o staff y cyfrifoldebau canlynol:

- Sicrhau eu bod yn llwyr ymwybodol o'r polisi a'u bod yn ei ddilyn
- Cymryd gofal rhesymol dros eu hiechyd a'u diogelwch eu hunain ac eraill y gallai eu gweithredoedd neu eu hepgoriadau effeithio arnynt
- Cydweithredu â'r Ymddiriedolaeth o ran cwblhau unrhyw asesiadau risg ar y gwaith maent yn ei wneud i'r Ymddiriedolaeth
- Hysbysu eu rheolwr ynglŷn ag unrhyw broblemau sy'n gysylltiedig â gwaith y maent yn eu profi wrth wneud eu gwaith i'r Ymddiriedolaeth; ac os na ellir eu datrys yn rhwydd, adrodd unrhyw bryderon iechyd a diogelwch i system adrodd digwyddiadau'r Ymddiriedolaeth, Datix
- Adrodd unrhyw ddigwyddiadau a digwyddiadau y bu ond y dim iddynt ddigwydd wrth gynnal eu gwaith i system adrodd digwyddiadau'r Ymddiriedolaeth, Datix. Mae hyn yn cynnwys adrodd ar unrhyw ddigwyddiadau llithro, baglu a chwympo sy'n cynnwys eu hunain neu ddefnyddwyr gwasanaeth. Mae hefyd yn cynnwys adrodd ar unrhyw ddifrod neu ddiffygion yn lloriau safleoedd yr Ymddiriedolaeth ac unrhyw ddifrod neu ddiffygion i gyfarpar neu eu dillad a allai arwain at lithro, baglu neu gwympo
- Cadw at unrhyw fesurau diogelwch sydd wedi'u rhoi ar waith i sicrhau eu diogelwch, gan gynnwys unrhyw systemau gwaith diogel neu weithdrefnau gweithredu diogel.
- Cadw eu hardaloedd gwaith yn daclus ac yn rhydd o unrhyw eitemau a allai achosi digwyddiad llithro, baglu neu gwympo, lle y bo'n bosibl.

Contractwyr

Mae'n rhaid i bob contractwr sy'n gweithio i'r Ymddiriedolaeth gymryd rhagofalon yn unol â'r weithdrefn hon, polisi Iechyd a Diogelwch yr Ymddiriedolaeth a'r Weithdrefn Rheoli Contractwyr yn ogystal â phob cyfraith, rheoliad a chanllaw iechyd a diogelwch.

5 Gofynion hyfforddiant

Dylid cynnwys ymwybyddiaeth o beryglon llithro, baglu a chwympo, yn ogystal ag addysgu'r egwyddorion asesu risg yn ystod y sesiynau hyfforddiant, sydd wedi'u nodi gan Ddadansoddiad o Anghenion Hyfforddiant, yn ogystal â hyfforddiant sefydlu ar iechyd a diogelwch i staff a hyfforddiant gorfodol ar iechyd a diogelwch i reolwyr.

Dylid darparu hyfforddiant diweddarau a hyfforddiant mwy arbenigol ar sail angen, er enghraifft ar gyfer staff clinigol sy'n darparu gwasanaethau sgrinio, er mwyn sefydlu a chynnal unigolion cymwys.

6 Asesu Risg

Yn unol â'r Rheoliadau Rheoli Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith a'r Rheoliadau'r Gweithle (Iechyd, Diogelwch a Lles), mae'n ofynnol i'r Ymddiriedolaeth asesu'r gweithle ar gyfer peryglon llithro, baglu a chwympo ac amlinellu'r mesurau rheoli sydd ar waith i sicrhau bod y risgiau o anafiadau yn cael eu dileu neu eu cynnal ar lefel mor isel â phosibl.

Mae asesu risg yn golygu cymryd mesurau synhwyrol i reoli risgiau llithro, baglu a chwympo e.e. drwy ddefnyddio matiau drws i atal dŵr rhag dod i mewn wrth i bobl gerdded i mewn o'r tu allan.

Mae'n rhaid i staff ystyried pa risgiau a allai arwain at anafiadau llithro, baglu a chwympo a phenderfynu pa fesurau rheoli addas ac effeithiol fydd yn atal y mathau hyn o ddigwyddiadau a'u rhoi ar waith, heb greu risg newydd drwy'r mesurau rheoli hynny. Yn ogystal, dylai staff ganolbwyntio ar y risgiau gwirioneddol – y rhai sy'n fwyaf tebygol o achosi niwed ac ystyried sut gallai digwyddiadau ddigwydd a phwy allai gael eu niweidio.

Cyn asesu'r risg o lithro a baglu posibl, mae'n bwysig deall y ffactorau a allai eu hachosi. Gallai'r rhain gynnwys pobl a ffactorau sefydliadol ac mae angen ystyried sut mae gwaith yn cael ei drefnu a'i reoli.

Mae'r Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch (HSE) yn datgan bod y rhan fwyaf o ddamweiniau sy'n digwydd yn y gweithle o ganlyniad i lithro. Felly, wrth asesu'r risgiau, dylid rhoi ystyriaeth

arbennig i'r ffactorau risg i gerddwyr lithro canlynol a ddisgrifir gan HSE i gerddwyr lithro:

- Glanhau pob gollyngiad (hylif, powdr, solidau) ar unwaith, os yn bosibl
- Dilyn trefniadau glanhau, ynysu ardaloedd sy'n cael eu glanhau, arddangos rhybuddion perygl yn yr ardal gyfagos
- Os yn bosibl, ymgymryd â gweithgareddau glanhau y tu allan i oriau arferol
- Sicrhau bod matiau addas wrth bob mynedfa
- Archwilio pob rhodfa i gerddwyr am ddifrod a llifogydd, gosod arwyddion perygl wrth aros i atgyweiriadau gael eu gwneud.
- Gosod graean/halen wrth fynedfeydd mewn amodau rhewllyd.

Dylai staff roi gwybod i'w Rheolwr Llinell perthnasol am unrhyw risgiau a nodir ac mae'n rhaid iddynt hysbysu'r Isadran Ystadau ac Iechyd a Diogelwch cyn gynted â phosibl.

Mae'n rhaid cofnodi risgiau arwyddocaol ar Datix er mwyn gwneud yn siŵr eu bod yn cael eu hadlewyrchu ar y gofrestr risg.

7 Gweithio ar Uchder

Mae 'gweithio ar uchder' yn golygu gwaith mewn unrhyw le lle gallai person, os na chymerir unrhyw ragofalon, ddisgyn pellter sy'n debygol o achosi anaf personol (er enghraifft disgyn drwy agoriad neu do bregus). Mae'n parhau i fod yn un o brif achosion marwolaethau ac anafiadau difrifol, gydag achosion cyffredin yn cynnwys cwympiadau o ysgolion a thrwy arwynebeddau bregus.

Felly, mae'n rhaid i unrhyw waith ar uchder gael ei gynllunio a'i drefnu'n briodol ac mae'n rhaid i'r rhai sy'n gweithio ar uchder fod yn gymwys. Mae'n rhaid cynnal asesiad risg addas a digonol ac mae'n rhaid dewis a defnyddio cyfarpar gwaith priodol. Mae'n rhaid i'r risg o unrhyw un yn disgyn drwy arwynebeddau bregus gael ei rheoli'n briodol hefyd. Cyn dechrau gwneud unrhyw waith ar uchder yn safle'r sefydliad, mae'n rhaid cyflwyno Trwydded Waith addas a digonol.

Ymhlith y ffactorau i'w hystyried mae uchder y dasg, hyd ac amllder y gwaith, a chyflwr yr arwyneb y gwneir y gwaith arno.

Cyn gweithio ar uchder dilynwch y camau syml hyn:

- osgoi gweithio ar uchder pan fydd yn rhesymol ymarferol i wneud hynny

- pan na ellir osgoi gweithio ar uchder yn rhwydd, dylech osgoi cwympiadau drwy naill ai ddefnyddio lleoliad gwaith sydd eisoes yn ddiogel neu'r math cywir o gyfarpar
- lleihau pellter a chanlyniadau cwympiad, drwy ddefnyddio'r math cywir o gyfarpar pan na ellir dileu'r risg

8 Cadw cofnodion

Dylai Cyfarwyddiaethau ac Isadrannau (pan fydd yn berthnasol) gadw cofnodion o amserlenni ac archwiliadau glanhau a sicrhau eu bod ar gael. Dylid cynnal gwiriadau i sicrhau bod arferion a phrosesau gwaith yn cael eu dilyn yn briodol, e.e. nid yw lloriau llyfn yn cael eu gadael yn wlyb. Dylid cadw cofnodion mewn cysylltiad â:

- Glanhau ac archwilio, pwy gyflawnodd y gweithgarwch a phryd
- Graeanu, gan gynnwys pwy gyflawnodd y gweithgarwch, lle a phryd

9 Monitro cydymffurfiaeth

Bydd effeithiolrwydd y Weithdrefn yn cael ei monitro drwy ddadansoddi digwyddiadau a digwyddiadau llithro, baglu a chwympo y bu ond y dim iddynt ddigwydd, digwyddiadau adroddadwy RIDDOR, cwynion a hawliadau corfforaethol, a'u hadrodd drwy'r Adroddiadau Chwarterol a'r Adroddiadau Iechyd a Diogelwch Blynnyddol.

Bydd cydymffurfiaeth â'r weithdrefn hon yn cael ei monitro drwy'r archwiliadau Iechyd a Diogelwch blynnyddol, yn benodol gweithredu Asesiadau Risg ar draws yr ystâd yn ogystal ag adolygiadau rheolaidd o'r Asesiadau Risg hyn.

Bydd y weithdrefn hon yn destun adolygiad yn unol â deddfwriaethau iechyd a diogelwch neu os bydd newidiadau i dechnoleg, prosesau neu ymarfer. Bydd hyn hefyd yn seiliedig ar flaenoriaethu risg yn yr Ymddiriedolaeth ac o ganlyniad i unrhyw ddigwyddiadau difrifol.

10 Ar ôl Llithro, Baglu neu Gwympo

Ar ôl i rywun lithro, baglu neu gwympo, os yw'r unigolyn wedi'i anafu, bydd angen cwblhau Ffurflen Adrodd Digwyddiadau ar Datix cyn gynted â phosibl ar ôl y digwyddiad.

Os bydd yn ddigwyddiad adroddadwy RIDDOR, mae'n rhaid cysylltu â'r Rheolwr/Cynghorydd Iechyd a Diogelwch a'r Pennaeth Ystadau, Cyfleusterau a Diogelwch cyn gynted â phosibl. Bydd angen cwblhau unrhyw gamau gweithredu a nodir gan yr ymchwiliad er mwyn atal hyn rhag digwydd eto.

Mae angen adrodd ar unrhyw ddamweiniau neu ddamweiniau y bu ond y bron iddynt ddigwydd yn brydlon ar Datix er mwyn gallu defnyddio'r wybodaeth i sicrhau bod camau ataliol ar waith er mwyn atal damweiniau yn y dyfodol.

11 Cadw ac Archifo

Mewn achosion o gwynion, hawliadau a phrosesau cyfreithiol eraill, yn aml mae angen dangos y polisi/gweithdrefn sydd ar waith ar adeg yr ymchwiliad i'r digwyddiad. Mae copïau o gofnodion a gweithdrefnau'n cael eu harchifo a'u storio yn unol â'r Polisi Rheoli Cofnodion Corfforaethol a byddant ar gael i gyfeirio atynt pe bai'r sefyllfa'n codi.

12 Diffyg Cydymffurfiaeth â'r Weithdrefn

Cymerir camau disgyblu o dan delerau polisi disgyblaeth Iechyd Cyhoeddus Cymru yn erbyn unrhyw aelod o staff, waeth beth yw eu swydd, os ydynt dangos diystyrwch bwriadol o delerau'r weithdrefn hon. Pan fydd diystyriaeth lwyr yn effeithio ar eu hiechyd neu eu diogelwch hwy eu hunain neu unrhyw weithwyr cyflogedig eraill, gellir diswyddo'r gweithiwr, yn dilyn ymchwiliad a gwrandawriad disgyblu, yn unol â'r polisi disgyblu.

13 Arweiniad a Chyfeiriadau

- Deddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith etc., 1974
- Rheoliadau Rheoli Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1999
- Rheoliadau'r Gweithle (Iechyd, Diogelwch a Lles) 1992
- Rheoliadau Codi a Chario 1992 (Diwygio 2015)
- Rheoliadau Gweithio ar Uchder 2005 (Diwygio 2007)
- Rheoliadau Darparu a Defnyddio Cyfarpar Gwaith 1992 (Diwygio 1998)
- Rheoliadau Adrodd ar Anafiadau, Clefydau neu Ddigwyddiadau Peryglus (RIDDOR) 2013.
- INDG225 – Rhwystro llithro a baglu yn y gwaith

Atodiad 1:

Diffiniadau

Llithro: Llithro'n ddamweiniol gan achosi i'r person golli eu cydbwysedd. Mae hyn naill ai'n cael ei gywiro neu'n achosi i berson gwympto.

Baglu: Mae pobl yn baglu pan fyddant yn dal eu troed ar rywbeth neu'n baglu'n ddamweiniol dros wrthrych neu newid i lefel arwyneb, gan achosi i'r person golli eu cydbwysedd. Mae hyn naill ai'n cael ei gywiro neu'n achosi i berson gwympto.

Cwympto: Digwyddiad, sy'n achosi i'r person ddod i orffwys ar y ddaear neu ar arwyneb arall sy'n is na'r person, p'un a fyddant yn cael anaf ai peidio.

Atodiad 2:

Achosion ac Atal Llithro a Baglu

Anaml iawn y bydd pobl yn llithro ar loriau glân, sych. Bydd lloriau fel arfer ond yn llithrig pan fyddant wedi'u halogi gyda hylif, hylifau'r corff, olew, llwch, powdr ac yn y blaen. Felly, mae'n hollbwysig dileu'r risg i ddechrau. Os na fydd hyn yn bosibl, dylid atal halogiad rhag dyddodi ar arwynebeddau ac os nad yw hyn yn bosibl, cyfyngu ar effeithiau'r halogiad.

Achosion Llithriadau	Atal, camau gweithredu neu reolaeth
Ffactorau Amgylcheddol	
Arwynebeddau llithrig neu wlyb o ganlyniad i halogiad y llawr o: • gollyngiadau solidau neu hylifau • dulliau glanhau gwlyb • halogiad sych, e.e. llwch, powdrau, bagiau polythen wedi'u gadael ar loriau, gollyngiadau cynnyrch neu gardfwrdd wedi'i osod dros ollyngiadau • cyddwysiad, e.e. oherwydd awyru gwael • halogiad naturiol er enghraifft ardaloedd gwlyb, a/neu fwdlyd y tu allan • glaw a yrrir gan y gwynt, eirlaw ac eira trwy ddrysau	Cynnal a chadw cyfarpar er mwyn atal gollyngiadau • gosod systemau matiau addas wrth fynedfeydd • gosod canopiau effeithiol wrth fynedfeydd Cyfyngu effeithiau llygredd drwy: • glanhau gollyngiadau ar unwaith, gan adael y llawr yn sych pan fydd hynny'n bosibl • trwsio gollyngiadau yn brydlon • cyfyngu'r ardal llygredd • cyfyngu mynediad at ardaloedd halogedig • defnyddio dulliau sych i lanhau lloriau • glanhau a sychu esgidiau sy'n dod i mewn, drwy ddefnyddio matiau addas wrth fynedfeydd • defnyddio arwyddion rhybuddio ar gyfer lloriau halogedig neu loriau ar ôl iddynt gael eu glanhau
Camau / Grisïau	Sicrhau y rhoddir ystyriaeth i unigolion â nam ar y synhwyrâu er mwyn sicrhau: • bod gan gamau a grisïau

	droedleoedd a gafaelion llaw digonol gyda chanllawiau da, ymylon blaen gweladwy a balwstradau addas • nad yw unrhyw ymylon blaen â gorchudd gwrthlithro yn creu perygl baglu neu ddal sodlau • bod unrhyw newidiadau i lefel yr arwyneb yn cael eu pwysleisio, yn arbennig ar gyfer camau unigol • bod y goleuo yn ddigonol er mwyn gallu gweld newidiadau yn rhwydd • bod arwyddion yn hygyrch er mwyn pwysleisio unrhyw newidiadau i'r amgylchedd (e.e. llawr gwlyb, gris wedi'i ddifrodi).
Newidiadau i lefel arwyneb y llawr, er enghraifft rampiau neu oleddfau nad ydynt wedi'u marcio	Ceisio osgoi newidiadau sydyn i lefel yr arwyneb. Os na fydd hyn yn bosibl, sicrhau bod: • newidiadau i lefel arwyneb yn cael eu pwysleisio, yn arbennig ar frig a gwaelod rampiau • newidiadau sydyn i lefelau arwyneb yn cael eu gwaredu os yn bosibl neu sicrhau bod arwyddion gweledol da ar gyfer newidiadau i lefel ac arwyneb y llawr • gwella goleuadau a gwelededd • darperir canllawiau llaw pan fydd yn berthnasol • defnyddir marciau llawr • graddfeydd yn raddol • arwyddion yn hygyrch er mwyn pwysleisio unrhyw newidiadau i'r amgylchedd (e.e. llawr gwlyb, goleddf, cam ac yn y blaen).

	Pan fydd angen, bydd yr Ymddiriedolaeth yn ceisio cyngor gan sefydliadau perthnasol ar namau ar y synhwyrâu.
Arwynebeddau anwastad / wedi'u difrodi e.e. tyllau	Dileu tyllau neu arwynebau anwastad a allai achosi i bobl faglu. Mae angen archwilio a chynnal a chadw lloriau fel bod ganddynt orffeniad arwyneb cyson heb unrhyw dyllau i achosi perygl baglu. Dylid sicrhau; • bod lefelau goleuadau a lleoliad ffitiadau golau yn ddigonol er mwyn sicrhau bod yr holl arwynebeddau llawr wedi'u goleuo'n gyfartal ac yn galluogi i rwystrau gael eu gweld • nad yw galwadau amgylcheddol yn tynnu sylw oddi ar gyflwr lloriau • mwg neu stêm yn cael eu dileu neu eu rheoli drwy eu hailgyfeirio o'r ardaloedd risg, gwella awyriad a rhybuddion ohonynt
Amodau amgylcheddol andwyol sy'n cuddio cyflwr y llawr ac yn tynnu sylw oddi arno: • lefelau goleuo isel neu ddisgleirdeb • cysgodion • y defnydd o batrymau ailadroddus ar orchuddion llawr a allai dynnu sylw'r llygaid, er enghraifft, gan guddio newid mewn lefel • mwg neu stêm yn amharu ar welededd	Dylid sicrhau bod: • lefelau goleuadau a lleoliad ffitiadau golau yn ddigonol er mwyn sicrhau bod yr holl arwynebeddau llawr wedi'u goleuo'n gyfartal ac yn galluogi i rwystrau gael eu gweld • nad yw galwadau amgylcheddol yn tynnu sylw oddi ar gyflwr lloriau • mwg neu stêm yn cael eu dileu neu eu rheoli drwy eu hailgyfeirio o'r

	ardaloedd risg, gwella awyriad a rhybuddion ohonynt
Ffactorau Unigol	
Gweithredoedd anniogel gan unigolion, o ganlyniad i: • rhuthro • cario eitemau sy'n eu hatal rhag gweld perygl ar y llawr – os bydd cydbwysedd yn cael ei effeithio'n andwyol, mae unigolion yn fwy tebygol o ddisgyn • mae siarad gyda phobl eraill neu siarad ar y ffôn yn tynnu sylw ac nid yw'r unigolion yn sylwi ar gyflwr y llawr a / neu'r amodau amgylcheddol • diofalwch • gwybodaeth wael o'r risgiau a'r mesurau • gwybodaeth iechyd a diogelwch wael	Goruchwyllo a monitro rheolaethau ffisegol i weld a yw arferion diogel yn cael eu dilyn. Efallai y bydd angen i reolwyr ystyried: • golwg gwael • blinder • eiddilwch corfforol neu anabledd • nam ar y synhwyrau
Natur y dasg sy'n cael ei chynnal, er enghraifft: • yr angen i gario, codi, gwthio, gostwng neu dynnu llwythau • yr angen i droi, symud yn gyflym neu gymryd camau breision • ymyriadau • dim dwylo rhydd i afael mewn canllawiau i atal cwmp • gwelededd wedi'i gyfyngu neu nam ar y synhwyrau • natur y dasg yn creu rhwystrau • diwylliant diogelwch nad yw'n gefnogol, h.y. pan fydd risgiau'n cael eu derbyn fel rhan o'r swydd	Dadansoddi'r tasgau a'r prosesau mewn unrhyw ardal â risg o lithro neu faglu – ni ddylai'r tasgau gyfaddawdu'r gallu i weithio'n ddiogel: • a ellir ymgymryd â'r gwaith mewn ffordd sy'n dileu neu'n lleihau rhwystrau • sefydlu agwedd gadarnhaol y gellir atal digwyddiadau baglu • adolygu'r ffordd y mae staff yn gweithio a'r ardaloedd maent yn gweithio ynddynt – a yw'r lloriau'n daclus, a oes gofod storio digonol?

Esgidiau	
Gall esgidiau achosi perygl llithro neu faglu o ganlyniad i: • deunydd a phatrwm gwadn • maint sawdl • y math o esgid • fit • halogiad esgidiau (llwch, hylif, rhew)	Dylid gwisgo esgidiau priodol ar gyfer yr amgylchedd gwaith ac yn unol â'r polisïau ar wisg gwaith neu'r gofynion cyfarpar diogelu personol (pan fydd hynny'n berthnasol).
Rhwystrau	
Dros dro neu barhaol, e.e. eitemau wedi casglu, er enghraifft trolïau, cadeiriau olwyn, cyfarpar meddygol, gwastraff	Dylid cael gwared ar ddeunyddiau sy'n debygol o rwystro rhodfeydd ac felly achosi pobl i faglu. Er enghraifft, mae angen dadansoddi llifoedd gwaith a phrosesau dylunio er mwyn sicrhau nad yw gwastraff a chyfarpar yn cronni ar rodfeydd. Lle bynnag y bo'n bosibl dylid: • darparu gofod storio digonol ac addas • marcio rhodfeydd, ardaloedd gwaith a gwneud yn siŵr eu bod yn rhydd o rwystrau • sicrhau bod rhodfeydd addas a chllir drwy'r gweithle • sicrhau nad oes unrhyw annibendod ar rodfeydd • y rhoddir ystyriaeth i namau ar y synhwyrâu
Ceblau llusg	Dylid gosod cyfarpar mewn ffordd sy'n osgoi gosod ceblau ar draws llwybrau cerddwyr • defnyddio gorchuddion cebl i'w gosod yn ddiogel i arwynebau • cyfyngu mynediad er mwyn atal cyswllt

	• ystyried y defnydd o gyfarpar ac offer diwifr • cofio bod angen rheoli contractwyr hefyd
Sbwriel amrywiol	Dylid cadw ardaloedd yn glir, cael gwared ar sbwriel a pheidio caniatáu i sbwriel gronni
Rygiau neu fatiau	Sicrhau bod matiau wedi'u gosod yn ddiogel a sicrhau nad yw'r ymylon a'r corneli yn cyrlio.

Gall esgidiau chwarae rhan bwysig wrth atal llithro neu faglu. Pan na ellir cadw lloriau'n lân ac yn sych, gall esgidiau sy'n gwrthsefyll llithro helpu i atal damweiniau llithro. Rhaid i weithwyr wisgo esgidiau sy'n briodol i'r amgylchedd y maent yn gweithio ynddo.

Mae Cod Gwisg GIG Cymru gyfan yn datgan y dylai'r esgidiau a wisgir yn yr ardaloedd clinigol fod yn addas i'w diben a'u bod yn cydymffurfio â'r gofynion iechyd a diogelwch perthnasol, er enghraifft gwadnau meddal er mwyn lleihau sŵn, sawdl isel ar gyfer codi a chario a symud yn rhwydd, a blaenau caeedig er mwyn diogelu rhag gollyngiadau.